

STANOVISKO SČS K OZNAČOVÁNÍ POTRAVIN – NUTRČNÍ PROFILY

Dne 13. prosince 2021 zahájila Evropská komise [veřejnou konzultaci](#) k revizi Nařízení (EU) 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům (v dalším též Nařízení FIC).

Sdružení českých spotřebitelů (SČS) se tématu bezpečnosti a kvality potravin věnuje dlouhodobě a systematicky. Je proto samozřejmostí, že jsme v rámci konzultace zodpověděli dotazník k jednotlivým problematikám označování potravin. K tomuto účelu jsme zpracovali analýzu, v níž vyjadřujeme a zdůvodňujeme stanoviska k jednotlivým problematikám tak, jak je vnímáme ve prospěch spotřebitelů a korektního a funkčního trhu. Tato analýza je zpřístupněna na našich stránkách [Zde](#).

V následujícím textu prezentujeme naše stanovisko týkající se nejcitlivějšího záměru EK, totiž zavedení povinného **nutričního označování na přední straně obalu a kritéria pro stanovení výživových profilů**, což jsou prahové hodnoty živin, při jejichž překročení nebo nedosažení jsou výživová a zdravotní tvrzení na potravinách omezena. Komise ve své podkladu k zamýšlené revizi uvádí, že se jedná se tedy o dva záměry ke stimulaci přeformulace (též reformulace) potravin směrem ke zdravějším potravinám a k usnadnění výběru zdravějších potravin.

K tomuto (volně citovanému) úvodu z dokumentu EK zaujímá SČS poměrně zásadní výhradu. SČS si uvědomuje problematičnost relativně nezdravé výživy obyvatel EU. A nejenom EU, je to problém všech vyspělých zemí. A také nepochybujeme ani o tom, že se v tomto ohledu musí velmi brzy hledat opatření k nápravě.

Okamžitě ale musíme upozornit, že problém se netýká jen nadváhy obyvatel EU a s tím související nárůst kardiovaskulárních a dalších onemocnění, ale i nemocí, způsobených nejrůznějšími rádoby dietami, vedoucími až k poruchám příjmu potravin (např. anorexie). Tento aspekt není mediálně ani v opatřeních EK smysluplně otevírán ani diskutován.

Úvodní teze EK k revizi regulace jsou však pro nás nepřijatelné z jiného důvodu. Argumentace EK se začíná významně blížit pojetí různým aktivistických skupin, které zakládají výživu člověka na alternativním způsobu stravování; (z nich vegetariánská strava je ještě tou akceptovatelnou, pokud není prosazována nátlakově). S tím bezprostředně souvisí dělení potravin na zdravé a nezdravé, což rozhodně nepovažujeme za šťastné řešení, ba právě naopak. V citovaném úvodu se totiž EK uchyluje k užití pojmu „potravina zdravější“, což nezpochybnitelně navádí k pojmům potravina nezdravá a konečně potravina zdravá.

SČS s ním ale zásadně nesouhlasí. Neexistují totiž potraviny zdravé a nezdravé, ale existuje pouze zdravá a nezdravá výživa. Ta spočívá nejen v nutričně vyvážené skladbě stravy každého z nás, a také ve vyrovnané energetické rovnováze, tj. příjmu a výdeji energie, a v neposlední řadě i na životních podmínkách každého jedince.

Fyzicky těžce pracující či aktivně sportující mladý muž (prostě) potřebuje jinou skladbu a jiné množství potravin než senior, jehož fyzická zátěž je minimální a který trpí i různými druhy chorob, které mu znemožňují zařadit na jídelníček vše, co na něm měl před vlastním onemocněním. Mezistupňů je pak nepočítaně a odkazujeme zde i na publikaci SČS „Vyvážená strava a zdraví“ – viz [zde](#). A shrnuto tedy: žádná zdravá či nezdravá potravina bohužel neexistuje, existuje jen zdravá či nezdravá výživa, a to navíc ve vztahu ke zdravému či nezdravému způsobu života podle věku, pohybu a zdravotního stavu každého člověka.

A EK své představy dále rozvíjí: Možnosti se budou vztahovat na balené potraviny, které musí obsahovat nutriční údaje, což je dosud obvykle na zadní straně obalu. EK přitom v tomto ohledu odkazuje i na čtyři způsoby označování nutričního profilu, používané dobrovolně v některých zemích. A ta jsou východiskem pro další vývoj a záměry EK.

Možnosti uvedené v dokumentu EK

V nulté variantě dobrovolné používání systémů nutričního označování na přední straně obalu zůstává i nadále možné. Také různé veřejné a privátní průčelí etikety na obalech jsou podle pravidel EU povolené a nadále existují, přičemž některé členské státy doporučují zvláštní schéma, a jiné nikoliv. Nutriční profily nejsou jednoznačně nastaveny a stále budou používány i výživová a zdravotní tvrzení u potravin s nezdravým profilem.

I zde musíme uvést naše stanovisko zmíněné výše, tj. že nezdravý profil potraviny neexistuje. Vždy bude záležet na konkrétním složení jednotlivých potravin a na jejich konzumovaném množství.

EK pak zvažuje alternativy 1 až 4 pro vyznačování výživového profilu na přední straně obalu

Není (naštěstí) opomenut **formát číselný**, tj. označení poskytující číselné informace o obsahu základních živin, případně dalších složek (jako je např. sůl), o energetické hodnotě a také o tom, kolik procent denního referenčního příjmu představují.

Je to de facto stávající způsob označení a pro SČS je to také z další nabídky jediný akceptovatelný formát pro spotřebitele, neboť nehodnotí potravinu jako zdravou či nezdravou. (Pozn.: EK tím ale vlastně neodpovídá ani vlastnímu zadání v úvodu.)

Ostatní varianty zvažované EK (2-4) jsou postaveny na **různých formách vyhodnocení nutričního profilu**, a tedy na bázi nastavené na střetu zdravá vs. nezdravá potravina. Všechny tyto možnosti přitom považuje SČS za slepou uličku a žádnou z nich nedoporučuje k přijetí.

Závěr:

Před lety SČS nedoporučovalo zavedení „číselného“ způsobu prezentace nutričního profilu na obalech (číselné informace o obsahu základních živin a o energetické hodnotě a také o tom, jak velký podíl denního referenčního příjmu v procentech to představuje). Argumentovali jsme tehdy mimo jiné tím, že z obalu potraviny se stává „encyklopedie“, jejímuž sdělení běžný spotřebitel neporozumí a při běžném nákupu nemá ani čas tyto informace zaznamenat a pochopit je. Na tento způsob označení jsme si nicméně zvykli, byť se naše obavy více méně potvrdily.

Dnes je navíc dalším záměrem EK zavádět jakési zjednodušující a vysvětlující označení. Protože jsou ale prakticky všechny navrhované způsoby založeny na východisku, že existují zdravé a nezdravé potraviny, vyjadřujeme s tímto záměrem principiální nesouhlas a vyznačovat výživový profil na přední straně obalu nedoporučujeme. Stanovisko k barevnému označování pak uvádíme výše.

(Zpracovali V. Vodička, I. Michalová, L. Dupal)

V Praze dne 2. února 2022; Za SČS: Ing. Libor Dupal, dupal@konzument.cz